

**Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**

СИЛАБУС

**з дисципліни «Економіка аграрного виробництва та природокористування»
соціально-гуманітарного спрямування,
ступінь вищої освіти - «бакалавр»**

Обсяг курсу – 3 кредити (ECTS): 14 годин лекції, 16 годин – практичні заняття, 60 годин – самостійна робота, екзамен, курсова робота.

Викладач курсу – Антощенко Віталіна Володимирівна к.е.н., доцент ЗВО кафедри економіки та маркетингу (<http://new.khntusg.com.ua/staff/antoshhenkova-vitalina-volodimirivna>).

ОПИС КУРСУ

Пререквізити (базові знання необхідні для успішного опанування компетентностями). Базові знання з дисциплін: «Економічна теорія», «Мікро- та макроекономіка», «Основи маркетингу», «Маркетинг», «Менеджмент».

Постреквізити. Продовжують вивчення даного предмету наступні дисципліни: «Економіка підприємства», «Маркетингова політика підприємства», «Економіка та організація інноваційної діяльності», «Маркетингова товарна політика підприємства».

Коротка анотація дисципліни (загальна характеристика, особливості, переваги).

Для екологічно орієнтованого розвитку української економіки необхідно формування ефективної економічної стратегії природокористування, що потребує підготовки відповідних кадрів. Структуру та зміст курсу «Економіка аграрного виробництва та природокористування» побудовано так, щоб здобувачі вищої освіти мали необхідні знання та були компетентними в питаннях підвищення ефективності використання наявного ресурсного потенціалу підприємства; мали новітні знання про умови виробництва, нову техніку, прогресивні технології і вміли їх застосовувати на практиці. В умовах ринкової економіки здобувачі вищої освіти мають володіти навичками прийняття складних економічних рішень, вміти обґрунтовувати перспективні шляхи розвитку галузей підприємства, вирішувати питання ефективного використання ресурсів, впровадження високопродуктивної техніки та технологій, застосування сучасних методів планування, пошуку оптимальних каналів збуту продукції.

Вивчення даної дисципліни дає можливість здобувачу вищої освіти:

знати:

- суть і методику визначення ресурсного потенціалу сільського господарства та його ефективності;
- основні закономірності інтенсивного розвитку сільського господарства;
- виробничо-економічні особливості ефективного розвитку сільськогосподарських галузей;
- чинники підвищення економічної ефективності галузей сільського господарства.
- основні проблеми раціонального природокористування у сучасних умовах;
- перспективні напрямки розвитку суспільного виробництва з урахуванням стану якості навколишнього середовища;
- методичні засади визначення економічної, екологічної й соціальної ефективності впровадження природоохоронних заходів, а також специфіку економічного обґрунтування природоохоронних заходів у різних галузях економіки, зокрема в аграрному секторі;

- напрями й особливості екологізації аграрного виробництва, ринкові фактори раціонального природокористування, еколого-економічні проблеми й перспективи використання відходів;

вміти:

- аналізувати і робити висновки щодо основних тенденцій інтенсивного розвитку сільськогосподарського виробництва;
- проводити дослідження і надавати наукове обґрунтування раціонального (ефективного) ведення економіки аграрного виробництва та засад економічної політики;
- визначати економічну ефективність виробництва сільськогосподарської продукції;
- обґрунтовувати заходи щодо підвищення ефективності виробництва;
- аналізувати тенденції формування структури і обсягів виробництва відповідно до кон'юнктури ринку, щоб забезпечити конкурентоспроможність і ефективність сільськогосподарських галузей;

- зробити еколого-економічну оцінку використання господарськими об'єктами природних ресурсів;
- визначати й аналізувати основні показники й індикатори сталого розвитку, в тому числі аграрного сектору економіки;
- здійснювати економічну оцінку природних ресурсів, виконувати економічне оцінювання природно-ресурсного потенціалу, визначати плату за використання природних ресурсів;
- оцінювати еколого-економічні збитки від забруднення навколишнього природного середовища, зокрема атмосферного повітря, земельних, лісових і водних ресурсів.

Мета та основні завдання дисципліни.

Метою викладення дисципліни «Економіка аграрного виробництва та природокористування» є формування у здобувачів вищої освіти еколого-економічного світогляду та надання їм відповідних знань у галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища, соціально-економічних аспектів природокористування та природоохоронного законодавства, надбання практичних навичок в економічній оцінці природних ресурсів, ефективності впровадження природоохоронних заходів та оцінці економічного збитку, що утворюється внаслідок забруднення довкілля.

Здобувач вищої освіти має набути таких **загальних компетентностей**:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, а саме використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність підприємства;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Предметом курсу «Економіка аграрного виробництва та природокористування» є вивчення процесу розширеного відтворення в сільському господарстві й організаційних формах його функціонування – аграрних підприємствах, а також дослідження еколого-економічних відносин, що виникають в процесі виробництва та розробки найбільш екологічно ефективних технологій управління виробництвом і відтворення природних ресурсів.

Основними **завданнями**, що мають бути вирішені в процесі викладення курсу, є надання здобувачам вищої освіти:

- знання щодо дії ринкового механізму в аграрній сфері економіки, навчити їх творчо підходити до розв'язання різноманітних завдань (насамперед на рівні підприємств);
- прищепити вміння оволодівати новими спеціальними знаннями, сприяти формуванню економічного мислення, адаптованого до вимог ринкової економіки;
- опанування заходів щодо підвищення ефективності аграрного виробництва, а саме поліпшення використання виробничих ресурсів;
- дослідження шляхів інтенсивного та екологічного розвитку сільського господарства; ефективності впровадження у виробництво оновленої матеріально технічної бази;
- раціонального поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва, ефективності міжгосподарських форм кооперування і агропромислової інтеграції;
- усвідомлення сутності еколого-економічних проблем і стратегічних напрямів їх вирішення й особливостей нормативної бази забезпечення раціонального природокористування;
- вивчення та засвоєння соціально-економічних принципів раціонального природокористування на регіональному та національному рівнях, адекватних ринковому механізму;
- вивчення механізму управління процесами природокористування та охорони навколишнього середовища, особливостей використання адміністративних, правових, економічних та мотиваційних інструментів регулювання природокористування та ресурсозбереження;
- вивчення теоретичних та методичних підходів до визначення ефективності природоохоронних заходів;
- висвітлення загальних економічних, теоретичних і практичних проблем природокористування і реальних можливостей їх вирішення з використанням сучасного економічного інструментарію;
- вивчення закордонного досвіду вирішення проблем природокористування та ресурсозбереження;

- сприяння подоланню стереотипу технократичного мислення в питаннях охорони довкілля і формування сучасного екологічного світогляду з метою вироблення активної конструктивної позиції і почуття громадської відповідальності індивіду за екологічну безпеку теперішнього і майбутніх поколінь людей.

Вказані завдання можливо виконати лише за умови високого рівня обізнаності спеціалістів у питаннях економічної політики підприємства.

Результати навчання. За результатами вивчення курсу «Економіка аграрного виробництва та природокористування» здобувачі вищої освіти зможуть аналізувати і робити висновки щодо основних тенденцій інтенсивного розвитку сільськогосподарського виробництва; проводити дослідження і надавати наукове обґрунтування раціонального (ефективного) ведення економіки аграрного виробництва та засад економічної політики; обґрунтовувати заходи щодо підвищення ефективності виробництва; аналізувати тенденції формування структури і обсягів виробництва відповідно до кон'юнктури ринку, щоб забезпечити конкурентоспроможність і ефективність сільськогосподарських галузей; робити еколого-економічну оцінку використання господарськими об'єктами природних ресурсів; визначати й аналізувати основні показники й індикатори сталого розвитку, в тому числі аграрного сектору економіки; здійснювати економічну оцінку природних ресурсів, виконувати економічне оцінювання природно-ресурсного потенціалу, визначати плату за використання природних ресурсів; оцінювати еколого-економічні збитки від забруднення навколишнього природного середовища, зокрема атмосферного повітря, земельних, лісових і водних ресурсів.

Структура курсу

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I «Понятійно-термінологічний апарат та методологічні основи економіки сільського господарства і природокористування»

Тема 1. Сутність, предмет, методи та завдання курсу «Економіка аграрного виробництва та природокористування».

Тема 2. Природні ресурси в суспільному розвитку. Земельні ресурси та їхнє використання.

Тема 3. Ресурсний потенціал сільського господарства.

Тема 4. Розміщення, спеціалізація та концентрація виробництва в аграрних підприємствах.

Територіально-регіональні особливості природокористування та охорони навколишнього середовища.

Практичні заняття:

Тема 1. Місце сільського господарства в економіці держави та основи концепції сталого розвитку.

Тема 2. Статистика навколишнього середовища та природних ресурсів.

Тема 3. Основи економічної оцінки природних факторів та ресурсного потенціалу сільського господарства.

Тема 4. Характеристика природно-економічних зон України та галузева структура сільського господарства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II «Економічні аспекти екологічних проблем»

Тема 5. Ресурсозбереження й ефективність використання вторинних ресурсів.

Тема 6. Економічна ефективність природоохоронних заходів.

Тема 7. Фінансово-економічний механізм природокористування

Тема 8. Економічний механізм охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

Практичні заняття:

Тема 5. Моніторинг еколого-економічних проблеми.

Тема 6. Оцінка економічної ефективності природоохоронних заходів.

Тема 7. Фінансово-економічний механізм природокористування.

Тема 8. Розробка механізму управління раціонального використання природних ресурсів.

Політика курсу – жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу.

Система оцінювання – оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: *модуль 1* – 35 % семестрової оцінки; *модуль 2* – 35 % семестрової оцінки; *залік* – 30 % семестрової оцінки.

Інформаційні ресурси

Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>

Бібліотека ХНТУСГ. URL: <https://library.khntusg.com.ua/>

Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>

Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>

Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>

Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України www.me.gov.ua

Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку www.oecd.org

Офіційний сайт Міністерства енергетики та охорони довкілля <https://menr.gov.ua/>

Офіційний сайт Національного екологічного центру України <http://necu.org.ua/>

The United Nations Environment Programme (UNEP) <https://www.unenvironment.org/>